

(1)

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาทุกระดับชั้น เนื่องจากหลักสูตรเป็นตัวกำหนดจุดหมายปลายทาง และแนวทางการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นคุณภาพของการศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของหลักสูตร หลักสูตรที่ดีต้องเป็นหลักสูตรซึ่งสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่ดีซึ่งนำไปใช้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้ ดังที่ ทาบา (Taba 1962:10) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่าเป็นแนวทางในการเตรียมพลเมือง เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่สามารถสร้างสรรค์ผลผลิตให้แก่วัฒนธรรม และจากคำกล่าวของ สุมิตร คุณานุกร (2523:22) ที่ว่าหลักสูตรที่ดีควรตอบสนองต่อสังคม เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หลักสูตรจึงต้องเปลี่ยนแปลงด้วย ซึ่งนอกจากจะมีตัวหลักสูตรที่ดีมีองค์ประกอบครบถ้วนแล้ว ผลสำเร็จของการใช้หลักสูตรจะเกิดผลดีได้นั้น ตัวผู้ใช้หลักสูตรก็เป็นบุคคลสำคัญที่จะบันทึลให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปคามมุ่งหมายที่หลักสูตรวางไว้มากหรือน้อยอีกด้วย หากครูไม่ปฏิบัติผู้เรียนย่อมไม่ได้รับการพัฒนา ถึงแม้ว่าหลักสูตรและเอกสารประกอบจะได้รับการพัฒนาไว้อย่างดีเพียงใดก็ตาม (นิตยา จรุงผลฐิติ 2530:3)

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาทุกระดับ คือคุณภาพและมาตรฐาน ทั้งนี้เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยมักประสบปัญหาค้นกำลังคน ขาดทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกำลังคนที่จะดำเนินงานในระดับอนุบาลศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาในระดับนี้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาสังคม จึงควรได้รับความสนใจเป็นอันดับแรกในการกำหนดจุดหมายปลายทางที่จะพัฒนาเด็ก ตลอดจนบุคลากรที่จะช่วยพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการในทางที่พึงประสงค์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530:4) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กระดับนี้ว่า เด็กวัยอนุบาลศึกษาเป็นวัยที่สำคัญที่สุดของการเรียนรู้ และการพัฒนาทุกด้านของเด็ก ฉะนั้นเด็กที่ไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ที่เหมาะสมจึงเป็นเด็กที่ค่อยโอกาส และมีผลทำให้การเรียนรู้ในระยะต่อไปไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะประสบการณ์ที่ได้รับในช่วงอายุนี้เป็นการสร้างพื้นฐานความพร้อมทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาที่สำคัญสำหรับช่วงอายุต่อไป การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของประเทศนั้นได้มีการจัดขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากนั้นก็ได้มีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับทั้งในด้านหลักสูตรและรูปแบบการดำเนินการ (นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข 2526:4-9) ในด้านหลักสูตรนั้น จากงานวิจัยของ ปราณีศ อัมพรสินธุ์ (2533:298) พบว่า การศึกษาก่อนวัยเรียนในประเทศไทยนั้นมีหลักสูตรหรือเรียกว่าแนวการจัดประสบการณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดไว้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่ใช้ถึง 5 ครั้งด้วยกันคือ หลักสูตรพุทธศักราช 2483 หลักสูตรศักราช 2496 หลักสูตรศักราช 2503 หลักสูตรศักราช 2518 และหลักสูตรศักราช 2522 หลักสูตรทุกฉบับกำหนดเวลาเรียน 2 ปีคือ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งหลักสูตรในระยะแรกๆ นั้น เน้นเนื้อหาวิชามาก วัตถุประสงค์จัดไว้อย่างกว้างๆ ไม่ค่อยคำนึงถึงการวัดผลและประเมินผลมากนัก การจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งด้านวิชาการเป็นสำคัญ กล่าวคือ ให้เด็กอ่านออกเขียนได้ ไม่ได้เน้นเรื่องประเพณีวัฒนธรรม และการอบรมเด็กให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทยนั้นเรียกกันหลายอย่าง และมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดดำเนินการ โดยแต่ละหน่วยงานมีรูปแบบการบริการที่แตกต่างกัน ลักษณะการจัดไม่มีการประสานสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะในด้านการให้บริการ และด้านวิชาการ รวมถึงด้านหลักสูตรด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528:3) ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไม่ใช่เป็นการศึกษาระดับบังคับ ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับนี้จึงได้มาจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 นโยบายเฉพาะตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมติคณะรัฐมนตรี (สมชัย วุฒิรีชา 2530:4) นโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่ปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ในหมวดที่ว่าด้วย แนวนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐ ข้อ 16 กล่าวว่า "รัฐพึงเร่งรัดและสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยก่อนประถมศึกษา โดยรัฐจะสนับสนุนให้ท้องถิ่นและภาคเอกชนจัดให้มากที่สุด สำหรับการจัดการศึกษาระดับนี้ของรัฐจะจัดทำเพียงเพื่อเป็นตัวอย่างและเพื่อการค้นคว้าวิจัยเท่านั้น"

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่จัดการศึกษาของชาติ 2 ระดับคือ ระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา โดยมีนโยบายและเป้าหมายในการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พุทธศักราช 2530-2534) ดังนี้คือ ส่งเสริมการจัดชั้นอนุบาล สำหรับเด็กวัยก่อนเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้เด็กมีความพร้อมในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา โดยสนับสนุนให้โรงเรียนร่วมกับชุมชนดำเนินการในพื้นที่ที่มีปัญหาทางภาษา ปัญหาทางเศรษฐกิจ และในพื้นที่ชนบท สำหรับในเขตเมืองจะจัดเป็นตัวอย่างและเพื่อการวิจัย โดยมีเป้าหมายเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กวัยก่อนเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับจำแนกตามประเภทดังนี้

1. จัดชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนอนุบาลในเขตเมือง
2. จัดอนุบาลชนบท ในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชนบท
3. จัดชั้นเด็กเล็ก ในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่ที่มีปัญหาทางภาษา ปัญหาทางเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2530:12-13)

จากนโยบายในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของรัฐนั้น กระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับนี้ ต้องดำเนินการคือ ขยายการจัดการศึกษา พัฒนาบุคลากร และพัฒนารูปแบบการจัดให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โดยมีโรงเรียนอนุบาลของรัฐจัดไว้เป็นตัวอย่างและเพื่อการค้นคว้าวิจัย ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (เดิมอยู่ในสังกัดกรมสามัญศึกษา) ตั้งแต่พุทธศักราช 2523 เป็นต้นมา ได้มีการปรับปรุงและการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับนี้ของโรงเรียนในสังกัดทั้งในด้านการดำเนินการ การบริหาร และหลักสูตรที่ใช้มาตลอดจนปัจจุบัน คือในด้านการบริหารและการดำเนินการมีการจัดอบรมผู้บริหาร ครูผู้สอน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจตรงกันทุกฝ่าย เมื่อพุทธศักราช 2527 ในด้านการใช้หลักสูตรในชั้นอนุบาลศึกษาของทุกโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนนั้นให้ยึดถือแนวทางการจัดรูปแบบของกรมสามัญศึกษาเป็นหลักคือ แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา พุทธศักราช 2522 ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เห็นว่าถึงเวลาสมควรจะได้มีการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันและอนาคตยิ่งขึ้น จึงแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงแนวและแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการจัดให้ผลดี โดยผู้ใช้สามารถพิจารณาใช้กิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับ

สภาพแวดล้อมของเด็กได้ ตามคำสั่งของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ 1801/2527 และ 1487/2528 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ : คำนำ และ 218-221)

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาตามแนวการจัด ประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษานั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530:3) ได้ยึดแนวคิดไว้ดังนี้

1. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการตามวัยของเด็กทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา
2. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับ วิธีการจึง ไม่เป็นไปตามระบบการจัดและการใช้หลักสูตร เหมือนกับการศึกษาระดับอื่น จึงเรียกการจัด หลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาว่าเป็นแนวการจัดประสบการณ์
3. แนวการจัดประสบการณ์เป็นแนวในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนประถม ศึกษา เพื่อให้พัฒนาครบทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยคำนึงถึง ความสามารถของเด็กในแต่ละช่วงอายุเป็นหลัก มิใช่จะให้อ่านเขียน
4. ขอบข่ายและเนื้อหาสาระในแนวการจัดประสบการณ์ไม่ได้แบ่งเป็นรายวิชา แต่ จะมีลักษณะเป็นการจัดรวมกันเป็นหน่วยการสอน โดยลำดับความยากง่ายของแต่ละประสบการณ์ และจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก
5. จัดประสบการณ์ในรูปกิจกรรม เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอันจะช่วย ให้ เด็ก เรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา ซึ่งได้ใช้อยู่ในขณะนี้เป็นการจัดการศึกษาเพื่อ ปูพื้นฐานชีวิตที่ดีให้แก่เด็กไทยในวัย 4-6 ขวบ ให้มีโอกาสได้รับการเสริมสร้างการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์จิตใจ และสังคม เพื่อเป็นการเตรียมตัวที่จะเป็นคนไทยที่มี คุณภาพของประเทศต่อไป การจัดการศึกษามีระยะเวลา 2 ปี คือชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาล ปีที่ 2 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะปลูกฝังให้เด็กมีพัฒนาการตามศักยภาพของแต่ละคนในด้านต่าง ๆ คือ

1. มีทักษะพื้นฐานที่จะเรียนในระดับประถมศึกษา
2. มีความรักและความภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง มุ่งมั่นในความดีงามและ รู้คุณค่าของชีวิต
3. เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รู้หน้าที่ของตนเองและเสียสละเพื่อสังคมตามสมควร แก่วัยและโอกาส

4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรักในศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ค้ำจุน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2530:217)

เมื่อพิจารณาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ผ่านมาปรากฏว่าประสบปัญหาและอุปสรรคหลายด้านด้วยกัน โดยเฉพาะในด้านวิชาการ โรงเรียนอนุบาลของรัฐซึ่งต้องรับภาระในการจัดให้เป็นตัวอย่างการพัฒนาทำนุอนุบาลศึกษาและเพื่อการวิจัยนั้นได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันมากกว่ายังขาดประสิทธิภาพในการจัดตั้งจะกล่าวได้จาก การสรุปปัญหาของหน่วยงาน ข้อคิดเห็นของนักการศึกษาและจากรายงานการวิจัยดังต่อไปนี้

บุญเยี่ยม จิตรคอน (2526:38-39) ได้วิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2525 พบว่าการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาลในภาคการศึกษาต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานการจัดแล้วเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการส่งเสริมปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องครูผู้สอนและบุคลากร อาคารสถานที่ สื่อและอุปกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการรวบรวมปัญหาในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลของรัฐโดย เบญจา แสงมลิ (2528:788) ได้เสนอว่ามีปัญหาคือ อาคารสถานที่ไม่เหมาะสมและห้องเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก ผู้บริหารมีความคิดเห็นขัดแย้งกับครูในการจัดการเรียนการสอน ขาดการปรึกษาหารือและให้คำแนะนำในทางวิชาการ หังไม่สามารถแก้ปัญหาหรือให้ข้อเสนอแนะผู้บังคับบัญชาได้ ผู้บริหารได้รับคำร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูเสมอ ครูต้องรับภาระเด็กมากเกินไป ผู้ปกครองขาดความศรัทธาในตัวครู การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูไม่ค่อยผลิตและใช้สื่อการสอน

กอบกมล พรหมมา (2529:๑) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอนุบาลเกี่ยวกับการนิเทศภายในพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นสำหรับครูโรงเรียนอนุบาลคือ ครูต้องรับผิดชอบเด็กในชั้นมากเกินไป ครูขาดความกระตือรือร้นและไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานไม่เข้าใจและไม่ยอมรับการนิเทศ และมีปัญหาในด้านนโยบายคือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเน้นการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษามากกว่าด้านอนุบาลศึกษา โรงเรียนขาดครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษา ผู้บริหารมีงานมากต้องทำงานในโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ขาดความรู้ด้านอนุบาลศึกษา ส่วนหัวหน้าฝ่ายอนุบาลต้องทำหน้าที่ประจำชั้นด้วย จึงไม่มีเวลาช่วยเหลือแนะนำ

เพื่อนครู และจากการสำรวจปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนอนุบาล ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สรุปไว้มีปัญหาคำถามต่าง ๆ ดังนี้

1. บ้านอาคารสถานที่ สถานที่คับแคบ อาคารเรียนไม่พอเพียง ไม่มีสนามเด็กเล่น สิ่งแวดล้อมไม่ดี อยู่ในชุมชนหนาแน่น และมีเสียงรบกวน
2. บ้านบุคลากร ครูขาดกำลังใจในการทำงาน ผู้บังคับบัญชาสั่งงานไม่ชัดเจน บุคลากรขัดแย้งกัน ไม่เข้าใจขอบข่ายงานที่รับผิดชอบ ครูที่มีวุฒิทางอนุบาลมีไม่เพียงพอ
3. บ้านการเรียนการสอน ขาดสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ ครูขาดการพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ ๆ ในการใช้แนวการจัดประสบการณ์ และแผนการจัดประสบการณ์ ขาดการแลกเปลี่ยนความรู้กับโรงเรียนอื่น
4. บ้านอื่น ๆ ด้รับงบประมาณน้อย ขาดการนิเทศภายในศึกษานิเทศก์ไม่มีความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนอนุบาล การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลไม่คล่องตัว งานซับซ้อน การทำงานขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ (เอกสารประกอบการดำเนินงานกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2530: ๖๓๓๖)

จากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวสรุปได้ว่า โรงเรียนอนุบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้น ประสบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนชั้นอนุบาลมาก ในหลายด้าน ต่อมา เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้โรงเรียนอนุบาลใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาระดับใหม่ คือ ให้โรงเรียนจัดโดยยึดหลักในการบูรณาการแนวการจัดประสบการณ์หรือหลักสูตร มาจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้เด็กรวมกัน นอกจากนี้ยังเพิ่มภาระให้โรงเรียนอนุบาลของรัฐเป็นศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของแต่ละจังหวัดที่มีหน้าที่สาธิต นิเทศ ช่วยเหลือ แนะนำ ทดลองรูปแบบการจัดโรงเรียนอนุบาล สื่อการเรียนการสอนและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ตลอดจนการฝึกอบรมบุคลากรให้แก่โรงเรียนในสังกัดและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ โดยไม่คำนึงถึงประสิทธิภาพของบุคลากรในโรงเรียน และความพร้อมของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ คาดว่าปัญหาซึ่งเดิมมีอยู่มากแล้ว เมื่อโรงเรียนต้องรับภาระในการจัดดำเนินการมากขึ้น บุคลากรต้องเพิ่มบทบาทมากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ย่อมจะมีเพิ่มขึ้นตามมาเป็นทวีคูณ ซึ่งในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้มีคุณภาพที่ดีได้นั้นสิ่งสำคัญในการจัดคือ กระบวนการนำหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ไปใช้ ถ้าหากผู้บริหาร

และครูผู้สอนไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอแล้ว ผลสำเร็จของหลักสูตรย่อมเป็นไปตามจุดมุ่งหมายได้ยาก แม้ว่าจะมีหลักสูตรที่ดีพร้อมก็ตามในการใช้หลักสูตรนี้ สวัสดิ์ จงกล (2526:20) ได้กล่าวถึงตัวครูและผู้บริหารโรงเรียนไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้สนใจและสนับสนุนส่งเสริมให้ครูศึกษา พยายามใช้หลักสูตรตามจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร ระเบียบวัดผลประเมินผล การจัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาและปฏิบัติตาม เอกสารประกอบหลักสูตร หาทางให้ครูประชุมปรึกษาหารือและร่วมมือกันจัดทำแผนการสอน สื่อการเรียน อุปกรณ์การสอน เครื่องมือวัดผลและประเมินผล สร้างแรงจูงใจให้แก่ครูที่ตั้งใจ ใช้หลักสูตรได้ดี จัดหาวิทยากรมาช่วยครูให้ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งในและนอกโรงเรียน หาทางประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเข้าใจ หลักสูตรฉบับปัจจุบัน จัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน เอาธุระจริงจังในการแสวงหาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ สนับสนุนให้จัดแผนการเรียนให้กว้างขวางและมีทางเป็นไปได้ตามหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในเรื่องของการใช้หลักสูตรหรือแนวการจัดการประสบการณ์ในโรงเรียนอนุบาลนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้เสนอแนวทางในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยกล่าวเน้นว่าการบริหารงานวิชาการนั้นจัดเป็นงานที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้

1. แนวการจัดการประสบการณ์
2. การนำแนวการจัดการประสบการณ์ไปใช้
3. การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525:27-30)

จรรยา สุวรรณทัต (2530: เทปคสลับ) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการนำหลักสูตรชั้นอนุบาลศึกษาไปใช้ว่าควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่อไปนี้

1. หลักสูตร ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน ต้องให้เด็กสามารถบุกเบิกสภาพแวดล้อมได้อย่างสร้างสรรค์ เน้นการอยากรู้ อยากเห็นและความสนใจ ตลอดจนความต้องการเฉพาะของวัยเด็ก
2. ผู้ใช้หลักสูตร ได้แก่ ครูต้องมีคุณสมบัติในการดูแลเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องได้รับการอบรมหรือเตรียมมาอย่างมีคุณภาพ เปิดตัวเองให้กว้างเข้ากับยุคแห่งการสื่อสาร

แนวใหม่ หันต่อ เทคโนโลยีและเทคนิควิธีที่หลากหลาย

3. สถานที่ ต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม กระตุ้นเร้าให้เด็กสนใจใคร่เรียนรู้
4. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก เด็กควรจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู ครูควรให้เวลาและโอกาสแก่เด็กในการตัดสินใจด้วยตัวเองมากที่สุด จะทำให้เด็กมีภูมิต้านทานต่อการตัดสินใจและสร้างสรรค์ ครูควรมองเห็นความสำคัญของการประเมินเด็ก โดยการประเมินเป็นระยะต่อเนื่อง
5. การใช้สื่อมวลชนเพื่อพัฒนาเด็ก จะต้องมีการควบคุมให้ดี เลือกสรรด้วยวิจารณญาณ และใช้แต่เฉพาะที่เหมาะสม เพราะสำหรับเด็กปฐมวัยไม่มีสื่อใด ๆ มาทดแทนสื่อที่เป็นมนุษย์ได้

ในการนำแนวการจัดการประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาไปใช้นี้ บุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนซึ่งได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนชั้นอนุบาล นับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการทำให้จุดมุ่งหมายของแนวการจัดการประสบการณ์บรรลุผลสำเร็จ ขณะเดียวกันนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติก็เปรียบเสมือน เข็มทิศที่จะชี้แนวทางการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนด้วย แต่สภาพการใช้แนวการจัดการประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนอนุบาลซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นอย่างไรนั้นยังมีได้มีผู้ศึกษาหรือทำการวิจัยไว้ ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงมีความสนใจเป็นพิเศษและมีความเห็นว่าควรจะได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้แนวการจัดการประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ นั้น มีความพร้อมที่จะตอบสนองจุดมุ่งหมายของแนวการจัดการประสบการณ์หรือไม่ และในสภาพการปฏิบัติที่แท้จริงนั้น โรงเรียนสามารถปฏิบัติงานได้ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการใช้แนวการจัดการประสบการณ์เพียงไร และที่สำคัญที่สุดคือผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้รับผิดชอบในการดำเนินการใช้แนวการจัดการประสบการณ์ชั้นอนุบาล ในโรงเรียนอนุบาล และโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาชั้นอนุบาลและชั้นเด็กเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งการจัดและขยายการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในหน่วยงานอื่นๆ ของประเทศด้วย

ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่รัฐกำหนดให้เป็นโรงเรียนที่ต้องจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้เป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนในสังกัดและหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อทราบสภาพการปฏิบัติจริงในการใช้แนวการจัดประสบการณ์ว่าดำเนินการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาอย่างไร มีอุปสรรคอะไรบ้าง อันจะเป็นแนวทางในการแก้ไขอุปสรรค หรือปรับปรุงการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งจะศึกษาสภาพการใช้ และปัญหาการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติคือ เอกสารกองวิชาการลำดับที่ 78/2530 ในเรื่องต่อไปนี้

1.1 การแปลงแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาไปสู่การจัดประสบการณ์และกิจกรรม ซึ่งจะครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

การวางแผนเพื่อการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา
การจัดให้มีเอกสารหลักสูตร คู่มือประกอบการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา และการส่งเสริมให้ครูคัดเลือกกิจกรรมจากเอกสาร คู่มือมาใช้
การจัดทำเอกสารประกอบการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา
กำหนดการจัดประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์ และบันทึกการจัดประสบการณ์

1.2 การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ เพื่อการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา ซึ่งจะครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

การเตรียมบุคลากร

การจัดงบประมาณ อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

การจัดสื่อการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์

1.3 การจัดประสบการณ์และกิจกรรม

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมตามตารางประจำวัน

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน

การวัดผลและประเมินผล

2. ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้บริหารซึ่งรับผิดชอบงานด้านอนุบาลศึกษา และครูผู้สอน
ชั้นอนุบาล ในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา หมายถึง เอกสารที่แสดงขอบข่ายที่ครูจะต้อง
จัดกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย รายการประสบการณ์
และเนื้อหาที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กตามวัยครบทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์
จิตใจ สังคมและสติปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า
หลักสูตร ซึ่งกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ประกาศให้
โรงเรียนอนุบาลในสังกัดทดลองใช้เมื่อพุทธศักราช 2529 และนำไปใช้จริงเมื่อพุทธศักราช 2530

สภาพการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา หมายถึง ความเป็นจริงในการ
ใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาในลักษณะการจัดให้มีการปฏิบัติ หรือปริมาณ หรือความ
เหมาะสมของกิจกรรมการใช้แนวการจัดประสบการณ์ ซึ่งประกอบด้วย การแปลงแนวการจัด
ประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาไปสู่การจัดประสบการณ์และกิจกรรมการจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ
เพื่อการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา และการจัดประสบการณ์และกิจกรรม รวม
ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมในชั้นอนุบาลศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการเรียน
การสอนให้กับเด็กวัย 4-6 ปี ในรูปของการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เปิดกว้างหลายๆ ประเภท เช่น
การเล่น การทำงานศิลปะ การทดลอง การทัศนศึกษา การศึกษาด้วยตนเอง การฝึกคิดสร้าง-
สรรค์ การฝึกความมีระเบียบวินัยและการรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ เป็นต้น เพื่อให้เด็กได้รับ
ประสบการณ์ตรง โดยจัดให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสามารถในแต่ละช่วงอายุ ความสนใจ
พัฒนาการและสิ่งแวดล้อม จนเกิดความเจริญงอกงามได้ครบถ้วนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์

จิตใจ สังคมและสติปัญญา ไม่ใช่เป็นการสอนเนื้อหาวิชาการโดยมุ่งเน้นให้เด็กอ่านได้ เขียนได้ และกติกำนวนได้

โรงเรียนอนุบาล หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสำหรับเด็กอายุ 4-6 ปี โดยแบ่งเป็น 2 ชั้นคือ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 สำหรับโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้น เป็นโรงเรียนที่จัดชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษา อยู่ในโรงเรียนเดียวกัน และกำหนดให้เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไว้เป็นตัวอย่างและเพื่อการวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525:4) ปัจจุบันมี 77 โรงเรียน

ครูผู้สอนชั้นอนุบาล หมายถึง ครูประจำชั้นและครูพิเศษที่ปฏิบัติการสอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้บริหารในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งรับผิดชอบงานด้านอนุบาลศึกษาของโรงเรียน ได้แก่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าฝ่ายอนุบาล หรือหัวหน้าวิชาการฝ่ายอนุบาล

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณา การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาล การขยายการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็ก ชั้นอนุบาลชั้นหนึ่งในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของหน่วยงานอื่น ๆ ของประเทศต่อไป
2. เป็นข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาชั้นอนุบาลศึกษา ในโรงเรียนอนุบาล
3. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนอนุบาล ให้เกิดคุณภาพสูงสุด

ลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัย คำเป็นการเสนอตามลำดับชั้นการเสนอก็คือ

บทที่ 1 กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย และลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึงเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัยโดยละเอียด ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ โดยเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย

บทที่ 5 กล่าวถึงสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ประวัติผู้เขียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย